

mielul turbat

Cu un sfert de secol în urmă Aurel Baranga scria „Mielul turbat“.

Intr-un cabinet tehnic dintr-o întreprindere cițiva birocrați și demagozi se-mpotrivesc noului, vieții noi. Un muncitor — inovator, Spiridon Biserică, ajutat de secretarul de partid le vine însă de hac. ... Se ridică cortina. În scenă „negalivii“ stau împietriți. Peste ei, peste decor, peste tot, de sus încep să cadă dosare, fiștii. Se aude repetat: „Se amină, se amină, se amină“! Și deodată sună telefonul. Panică — cei prezenți fug, speriați, care încotro: în locurile lor au rămas cincinci manechine — roboți. Sînt nenumărate momente remarcabile în acest spectacol: există pe toată durata reprezentației o teroare a telefonului — fiecare se bucură cînd constată că nu el este cel căutat. Așezarea pînzei roșii pe masă, la sedință, cînd demagogii așteptau victoria, e de un ritual aparte, de o mare sugestie satirică. Dar Spiridon Biserică le spulberă toate visele. „Turbarca“ mielului este de o valoare artistică și politică remarcabile...

Astăzi cînd la noi socialismul a învins, piesa în discuție rămîne încă de o reală actualitate — birocrați și demagozi mai existînd, din păcate. *Magda Bordeianu*, regizoarea spectacolului, declara: *Piesa lovește în rutină și impostură, în demagogie și falsă autocritică, dar am încercat să imprim spectacolului un mesaj mai larg, care depășește cadrul imediat al*

unei situații, arătînd că adevăratul comunism înseamnă o democrație reală a valorilor spirituale și morale, că pentru atingerea acestui ideal trebuie făcut totul. Demonstrația artistică a reușit total — într-un spectacol excelent, polemic și acuzator de la un capăt la celălalt. O excelentă (da, termenul nu trebuie să sperie!) trupă de comedie a dat viață la un ridicat nivel artistic gîndului regizoral. Eugen Harizomenov (Spiridon Biserică), Cornel Mitilelu (Cristescu), Mircea Graur (Cavafu), Teofil Turturică (Toma Dumitrescu), Adrian Rășoi (Bontas) sînt reprezentanții principali ai trupei de care vorbeam. Ei joacă cu pasiune — ironizînd, batjocorînd sau iubînd, de la caz la caz, personajele. Lor li se alătură în obținerea succesului cu „Mielul turbat“ Simion Salca (Mitică Ionescu), Aurora Prodan (Maria), Dana Ilie (Margareta), Antoniu Paul (Imireanu), Gheorghe Lazarovici (Gămălie), Aurel Mazilu (Haralamb) și Radu Dimitriu (Doctorul). Foarte bună ni se pare a fi în acest spectacol scenografia semnată de Arenti Marja. Decorul are funcționalitate, exprimă gîndurile autorului și ale regiei, iar actorii se simt în largul lor cînd joacă.

La Baia Mare *Magda Bordeianu* a realizat cu această cunoscută piesă a lui Aurel Baranga un *pamflet* cu mare succes la public, — un spectacol la care se ride în hohote, dar după care se gîndește. Ne gîsim în fața unui spectacol agitatoric care face încă odată dovada că astăzi regizorul artizan trebuie, neapărat, înlocuit cu realizatorul care să aibă o atitudine politică fermă — cu un regizor-ideolog.

FAMILIA, nr. 3/1978

Stelian VASILESCU

Cunoscuti comedienți, Aurel Baranga nu are nevoie de prezentare. El recomandă direct piesele sale, joacă și susține de mai toate scenele (arhi în ultimul sret de vesele. El, tânăr și spumă, nu demult în vârstă, juca până și în companiile studențești. Nici reorndi păsimărcan nu l-a neobi, comedii precum „Mielul turbat”, „Suzuki Măică Dalila”, „O dimă publică”, „Trăvești”, „Procesul general” figurind de-a lungul anilor în repertoriul său și bucurându-se de audiență la public. (Pres- te 40 de mil de spectatori au urmărit, cele 172 de reprezentații cu comedie în Aurel Baranga). O dovadă că genul comic e cău- tat, e gustul, ba, mai mult, e reclama. Adică simții ca nece- sar.

Asa se explică și reținerea, după 25 de ani, pe scena bălănească, a atât de popularei comedii ha- rangiene „Mielul turbat”. Prescut, unii ar putea ridica obiecții: nu avem comedii mai noi, a străcut care genul? Ceva teacă există în-

tr-o astfel de întrebare, dar dacă teatrele noastre, din vreme în vreme, la reținerea de Arștofan, Plaut, Goldoni, Shaw, Curatiale și multii alți clasiți ai speciei, de ce le-ar fi reținut și autori contemporani, că doar sînt mai aproape de noi, de miravărmie znelor noastre?

E vorba, cu alte cuvinte, de lucruri și adevăruri actuale, nu de cel învechit, căci turpa nouă nu poate îneca vreo dată, doar în forme inedite, umbracă aspecte necunoscute, adesea mult mai subtile, căci e paradoxal, dar așa e, și metodele noastre, ficuldu- te de arma satiric, se rafinează și eje în foloi lor, suferă chiar o adaptare, precum orice rezis- tența virusilor la antibiotele din- tre cele mai puternice.

Laia de ce Mielul turbat, în li- nile sale mari, își păstrează ac- tualitatea, mai ales cînd viziunea asupra textului ansamblu formă compady, fără a trameția sau simplifică, ci, dimpotrivă, adău-

Permanența comediei, actualitatea satirei

funcționării acesteia, fiind scama că hunul ei mereu depinde nu de masini, ci de felul cum înteleg să simdească și să acționeze oai- menii care o compun.

În cadrul scenografic al Axen- tiei Marfa, inteligentul popuț cu lozine, dosare, biruri, grafice și detinți, fiecare avînd un rost bine definit, în sublinierea repetițiilor actorilor, evoluează o discursivitate „bine găsită” am zice noi, argu- ment pentru potențialul detinut de teatru în această direcție, și mare vervă comică și satirică îl vedem la lucru pe Mircea Grăur, Teofil Turcuță, Cornel Mîșteiu, Adrian Bădoi, Paul Antoniu, Dana Ilie, Radu Dimitriu, utilizînd o gamă largă de mijluri în co- muni rețetării nu numai pregnante dar și expresive a spectacolului. In- tel, rătănit, agitat și stierle, în- competenței, asiglati făcărnice, prostii agresive și avogatic, dar „organizate”, cum o detectează cu spirit lucid modestul muncitor

invențor Spiridon Hîșericiă, în- terpretat cu finețe inuibile de Kir- sen Horizomonov, într-o partitu- ră dificilă, cu multe capcane, în care trebuie permanentă simțuă a compuneri desăpăta între sobrieta- tea și seriozitatea caracterului în- truchipat și masea de clovn pe care în „stărbarea lui e silit s-o adopte în farsa al cărei erou fără voie devine dar pe care o rezol- vă sănătos pînă la capăt, adică pînă la darea în vileag a tuturor minciunilor ilustrate, ce vor să treacă drept adevăr dar nu reu- șesc și nici nu pot avea sorti de izbînda. Se lăbese de opina co- lectivă, megomotoasă dar acilă, tacuă, discretă, dar fermă în convingerile sale, ilustrată în spectacol prin personalitate nu atât de senarice constituite de autor, dar viabile prin obiar existența și apaxefis lor interpretati sînt Simon Sălcă, Aurora Predan, Gheorghe Lazarevici și Aurel Mazilu.

AUG. COMUȚA

NOTE DE SPECTATOR

diferență dacă el a mai văzut sau nu piesa lui Baranga. După cum se știe, impostura, formalismul, mentalitățile biro- cractice sînt principalele sînt de- asac ale risicii virulenț declan- șat de intriga din Mielul turbat. a sărui acțiune se petrece în ambianța unui cabinet tehnic dintr-o întreprindere socialistă și are în vedere activitatea foarte coneră a unei comisii de ino- vații, eu fîșeșchire mecanicului

PETRU SOLĂȘTIU, 18 Febr. 1978

SZÍNHÁZ

„Kerge birka”

Mi tesz maradandóvá egy irodalmi alkotást? Önkéntelenül e sorok elejére kíváncsok a kérdés. Aurel Baranga e színdarabot az ötvenes évek elején írta, s a nagybányai színház nemsokára rá — az 1933/1934-es évadban — be is mutatta. Visszagondolva a darab születésének idejére nem nehéz a kor és a színpad kapcsolatát, még pontosabban az élet és az irodalom viszonyát értékelni. A szocialista építés hősi, a nagy feladatok és nagy tettek korszaka volt, amikor az ipar-teremtés közepelte nemcsak anyagiakban, de szellemikben is újat kellett létrehozni. A tudatformálásban, az új típusú ember kialakításában jelentős szerepet vállaltak a művészetek, köztük az irodalom is. Szembe kellett nézni egy nem is olyan rég letűnt társadalom haladását gátló eszméivel, az ezeket még magukkal hordozó maradi gondolkodással. Aurel Baranga harci eszközként a vígjátékot választotta. S akik sikereinek forrását kutatták, azoknak mintegy művészi credója megfogalmazásaként így válaszolt: „*Irásomnak egyetlen titka van: hangosan kimondom, amit mások csak magukban gondolnak.*”

A „Kerge birka”-ban pellengetve állítja a szócseplest, a bürokratizmust, a szájtátiságot, a demagóg hajbökölést. Egyszóval a múlt szellemi, erkölcsi hagyatékából azokat a vonásokat, amelyek a megvál-

tozott körülmények között és ellenére itt-ott talajra találhattak. Mondanivalójának színterét egy üzem műszaki kabinetjét választja, tehát olyan munkahelyet, amely a termelés zavartalan menetének biztosítására, a technológiai folyamat tökéletesítésére a leginkább hivatott. Az itt dolgozók feladata az ésszerűsítési javaslatok, újítások tanulmányozása értékelése. Ehelyett azonban csak a nyilvántartásukkal foglalkoznak, s elemzésüket állandóan halogattják.

A színmű életképességét — amelyre vonatkozóan feltettük a kérdést — maga az idő igazolta. Egyrészt azzal, hogy Aurel Baranga verbeli vígjátékíró, aki a tréfát, komédiát nem olcsó szórakoztatásra szánja, hanem nevelésre. A groteszk helyzetteremtés, a típusok aprólékos kidolgozása a bennük rejlő vonások túlrögzése a magatartás, a tettek szemszögéből, s mindez megfelelő művészi igényességgel — a jó színmű alapfeltételei. De Aurel Baranga darabja kiállta az idő próbáját mondánivalójának köszönhetően is. A „Kerge birka”-ban megformált negatív embertípusok, akik a haladás kerékjébe, egyfajta, a minél kevesebb cselekvést valló konformizmus hívei, megtalálhatók ma is. Baranga vígjátékának repertoárba vétele tehát indokolt, s akik most ismerhet-

ték meg, talán nem is gondoltak keletkezésének időpontjára.

Időszerűségét meggyőzően aláhúzza a bemutató, a színészek alakítása, a rendezés, a díszlet.

Hatásosan indult az előadás, a semmittevő, parádézó műszakiak egy csoportja, mintegy egész magatartásukat jellemezve, kórusban mondják: „Elhalasztjuk!” Az előadást a beérkezett újítások elemzésére értik. Az illetékes szakbizottságtól nem kell tartaniuk, hiszen annak is ők a tagjai. Csak egyetlen dologtól félnek — s ez a telefon. Sohasem tudhatják honnan, nem-e lentől, a központtól jön a hívás. Amikor csenget a készülék, feszülten néznek egymásra, a várható felelősségrevonástól tartva nincs bátorságuk felelni a kagylót.

Toma Dumitrescu szerepében Teofil Turturea a műszaki kabinet főnökeként sikeresen érzékelteti a beosztásából eredő felelősséget, a fontaskodó, de keveset tevő hivatalnokot. Alakításában volt néhány mozzanat, amikor egy-egy gesztussal, arckifejezéssel, pózzal többet sejtelt, mint ha kimondta volna gondolatait. Radu Cristescu és Mircea Cavafu megszélesítői, Cornel Mitielu és Mircea Graur azt a mérnök típust formálták meg, aki elszakadt a termelés problémájától, s az alkotó tevékenység helyett adminisztratív munkát végez.

Vasile Bonlas — alakítója Adrian Rădoi — az újítóknak azon képviselője, aki a legkevesebb hasznot hozza. Ő a „kege birka” legtalálhatóbb megtestesítője. Kár, hogy Adrian Rădoi szerepét — sűrűnkozásával, az együgyűség elméretkezésével — elülozza. Menyivél élethűbbnek tűnt Antoniu Paul játéka, aki Tache Imireanu mérnök megismerésétől egy olyan figurát hozott a színpadra, aki nagy elfoglaltságát igazolandó, egyik gyűlésből a másikba siet, de valahonnan mindig lemarad. Ugyancsak túljátesz tapasztalható Dana Ilie (gépipró) esetében is.

A színmű többi hőse közül elsősorban Spiridon Biserică alakja emelkedik ki. Az a munkás típus, aki a termelés sorsával törődve nem huny szemet a visszavágások felett, hanem leleplezi azok elkövetőit, s bátran kiáll igazsága mellett. Eugen Harizomenov tehetséges színész, s erről a Spiridon Biserică szerepében nyújtott alakításá során is meggyőző. Teljesítménye azonban nem kiegyensúlyozott, a szerény, halkszavú, felszeg újítóból meglepetésszerűen lesz az igazság bajnoka. Így magatartása olykor üres szólamnak tűnik.

Sintona Salca (Milica Ionescu), Aurora Prodan (Maria Vasiliu) játéka inkább a pillanatnyi helyzetek, cselekmény-bonyodalmak nyomán figyelünk fel, ami inkább az író érdeme. Gheorghe Lazarovici (Nicolae Gămălic), Radu Dumitru (doktor) és Aurel Mazilu (D. Haralamb) csak epizódi szerepekben léptek fel.

Magda Bordenanu alapján véve jó rendezői munkát végezt. Arra törekedett, hogy a színmű alapmondanivalóját a nevelés vonatkozásában kidomborítsa. E szándéka azonban éppen a humoros részek túlhangsúlyozásakor — a gyakori dosszié-dobálás, s az ebből eredő rendetlenség — ronjtja a színpadkép hitelét. A vígjátékban is kötelező egy bizonyos fokú mértéktartás, mert ha ezt túllépjük, a nevetésből csak mosoly lesz, vagy még annyi sem.

A színmű életképességét, művészi értékeit igazolják az eltelt évtizedek. Bizunk benne, az előadás is hosszabb ideig műsoron marad.

CSIKI ALBERT

O cunoscută și foarte populară comedie a dramaturgului Aurel Baranga vede lumina rampei pe scena

teatrului băt-mărean, teatru care în anterioarele stagii a avut înscrisse în repertoriu mare parte din piesele acestui autor contemporan. Despre actualitatea și virtuțile comice ale acestui text am angajat o discuție cu Magda Bordeianu, regizoarea spectacolului care astăzi seară își are premiera.

— Ce alte comedii ați pus în scenă și dacă vă aflați la prima întâlnire cu teatrul lui Baranga?

— Îmi plac în special piesele de teatru cu idei, spuse într-o dramă dar și într-o comedie. Dacă se întâmplă acest lucru, cazul devine pentru mine un studiu. Întrucât realizatorii unui spectacol trebuie să pornească la drum cu un program estetic, pentru mine comedia e un obiect de studiu în sensul că mă preocupă să extrag bagajul de învățăminte pe care îl va prelua publicul, de la risul pur și simplu la, inclusiv, lecția moralizatoare ce se desprinde din ea. Adică mă interesează să știu ce culege și cu ce rămâne el din momentele de deslindere pe care le petrece în sala de spectacol. Am mai pus în scenă, tot la Baia Mare, „O noapte furtunoasă” de Caragiale, alte piese de Dumitru Solomon și Ion Băleșu, iar acum pentru prima dată un text de Baranga, unul pe care îl consider foarte contemporan.

— În ce ar consta actualitatea unei piese, comedii mai ales, cum e și „Mielul turbat”, fiind șansa că ea a fost scrisă aproape acum un sfert de veac?

PREMIERĂ LA TEATRUL DRAMATIC

„MIELUL TURBAT”

de Aurel Baranga

— Actualitatea ei ar consta mai întâi într-o constanță în timp a problematicii și conținutului, prezentând în acutisul satirei o faună umană care a existat și mai există, pe care cunoștii-o te simți obligat să faci totul pentru a o exclude din societate, apărind acuratețea morală a prezentului. Sînt rămășițe ale vechiului, un vechi nu prea îndepărtat însă, pe care avem datoria de a le înfiera, a lua față de ele atitudinea intransigentă, pentru a croi drum liber noului, reprezentanților și purtătorilor lui adevărați, autentici. Piesa lovește în rutină și impostură, în demagogie și falsă autocritică, dar am încercat să imprim piesei un mesaj mai larg, care depășește cadrul imediat al unei situații, arătînd că adevăratul comunism înseamnă o democrație reală a valorilor spirituale și morale și că pentru atingerea acestui ideal trebuie făcut totul.

— Probabil în aceasta dorii să rezide și actualitatea regiei, forța ei de a exprima un mesaj limpede, angajat?

— Cred că cea mai importantă poziție a regiei este de a face să apară la public nu doar texte leclurate, ci și o concepție estetică și o atitudine politică. Simplele ilustrații de texte nu mai satisfac pe nimeni. Regizorul artizan trebuie înlocuit cu regizorul ideologic. Teatrul rămîne un for de educație a maselor și o sarcină necesită de creație să onorăm acest rol al teatrului. De aceea, am încercat să deslusec vocea lăuntrică a sub-

textului piesei lui Baranga, străduindu-mă nu să-l derutez pe spectator cu metafore și simboluri, ci să-l fac să le

înțeleagă și asimileze cu fotos cultural. Realitatea concretă a unui cabinet tehnic dintr-o uzină, întesat de rafturi și desare, manipulate birocratic de bunii mînuitori doar de vorbe și de hîrtii, nicidecum de idei noi, am găsit-o ca cel mai potrivit spațiu metaforic pentru a demola falsele valori și a face să pătrundă aici, ea și oriunde în viață, adevărata și omenească vibrație a muncii și creației.

— Cum ați colaborat, în materializarea acestor intenții generoase, cu scenograful și cu colectivul de interpreți?

— Cu toții au fost deopotrivă recenți: la ideile mele în dorința de a nu trata piesa lui Baranga ca pe o comedie care să scoate doar pe risul spectatorului, ci, apelînd la izvoarele firești ale comicului, de situație în primul rînd, au căutat să găsească tonurile grave, sănătoase ale unui comic care, dacă vrei, te obligă pentru moment să rămii pe gânduri, îndemnîndu-te apoi la acțiune, la atitudini curajoase.

În spațiul scenografic gândit de Axenti Maria, de la Teatrul Unirei din Iași, evoluează, actorii Eugen Harizomenov, Teofil Torturică, Cornel Mititelu, Mircea Graur, Adrian Rădoi, Paul Antoniu, Rada Dimitriu, Dana Ilie, Aurora Prodan, Ch. Lazarovici și Aurel Mazilu. Le dorim succes!

AUG. COZMUTA

N.B.: Următoarele spectacole cu această piesă au loc duminică (15. I), marți (17. I) și joi (19. I), de la ora 19.30.

ÎNTRU SOCIALIST, 14 IANUARIE 1978